

SALLAI JÁNOS

A rádió bevezetése, elterjedése a rendőrségnél

Absztrakt

A modern rendőrség kialakulásánál jól kitapintható, hogy a rendőrség számára a bűnügyi-közrendi információ továbbításának gyorsasága fontos szerepet játszik a vezetésben. A kezdeti gyalogos, lovas járőrök hír- és információvivő szerepét kezdetben a Morse távíró, majd a telefon és azt követően a rádió váltotta fel. A telefon korlátozott lehetőségei miatt csak a rendőrségi épületek és a rendőrijárőr fix pontok között alkalmazhatták. Ezért robbant be a rendőrrádió a rendőrség vezetés-irányítási rendszerébe, mert a rádióállomások telepítése után a rendőrijárőrök elérhetőségének mobilitása lényegesen megjavult. Mindebben az 1920-30-as években a magyar rendőrség a világ élvonalába tartozott, és hazánkban, Budapesten rendezték meg 1930-ban az első rendőrrádió nemzetközi kongresszust.

Kulcsszavak: rendőr, rádió, járőr, rendőrség, információ, telefon

Abstract

In the development of modern policing, it is clearly discernible that the speed of transmitting criminal and public order information plays a crucial role in police management. The initial dispatch and message-carrying roles of foot and mounted patrols were initially replaced by the Morse telegraph, followed by the telephone, and subsequently the radio. Due to its limited capabilities, the telephone could only be used between police facilities and fixed police patrol checkpoints. Consequently, police radio burst into the police command and control system, because following the installation of radio stations, the mobility and availability of police patrols improved sig-

nificantly. In all of this, the Hungarian police belonged to the global vanguard during the 1920s and 1930s, and Budapest hosted the first international police radio congress in 1930.

Keywords: police officer, radio, patrol, police, information, telephone

Az ipari forradalmak hatásai az élet minden területén jelentkeztek, így a híradásban is. A Morse távíró berendezés lehetővé tette, hogy nagy távolságokra, gyorsan eljussanak a hírek. A gyors információáramlás biztosítása a modern rendőrségeknél is meghatározóvá vált a közbiztonság megszervezése és fenntartása érdekében. Ezért az első állami (fővárosi) rendőrségen is kezdetektől fogva alkalmazták a modern híradó eszközöket. A 19-21. század fordulóján már elképzelhetetlen lett volna a rendőrség a telefon, a csőposta, a távíró berendezések alkalmazása nélkül.

A 20. század első éveiben a híradás tekintetében mérőföldkönek számít a rádió, amit ekkor találtak fel. A többes szám azért indokolt, mert Marconi 1901-ben mutatta be a rádióhullámok vezetékek nélküli sugárzását és detektálását, amiért később Nobel-díjat kapott. Ezzel közel egyidőben az orosz Popov is hasonló eredményre jutott. Mindezt árnyalja, hogy Marconi Tesla asszisztense volt, és az amerikai bíróság a találmányt később Teslának ítélte meg.

A rádiót a fejlett államok rendőrségei és a nemzetközi bűnügyi együttműködésben részt vevők is nagyon fontosnak és hasznosnak ítélték, és a legrövidebb úton megpróbálták alkalmazni a rendőri szerveknél. A rádió elvének gyakorlati megvalósítása már a mai ismert formában létező megoldás formájában az 1920-as évektől mind a rendőri, mind a civil életben magasabb fordulatszámra kapcsol, és az élet minden területén elterjedt. Magyarországon, Budapesten már 1925-től elindult a rádióadás. A detektívtörténetben feljegyezték, hogy első alkalommal már 1910-ben¹ a híreshírhedt tettes, dr. Hawley Crippen² elfogása esetén alkalmaztak vezetékek

¹ Krónika. Magyar Detektív. 1933. VIII. évf. 10. sz. 12. o.

² A drótnélküli távíró és a rendőrségi nyomozás

nélküli távirót (a Marconi-féle szikratávíró). A híres tömeggyilkost, dr. Grippent ugyanis ennek segítségével sikerült elfogni. *„A gyilkost a nyílt tengeren a Montrose hajó fedélzetén ismerte föl és vette őrizetbe dróttalan táviró útján kapott személyleírás alapján a hajó kapitánya.”*³

A kapitányságok közötti híradó forgalmazás hosszú ideig a gyorsan elterjedt telefonon keresztül valósult meg, de bizonyos esetekben már nem tudták kiszolgálni az egyidőben keletkezett telefonhívások igényét. Ha például a fővárosi főkapitány egyidejű parancsadás vagy tájékoztatás céljából telefonon összehívta a kapitányságok vezetőit, ugyanebben az időben a kapitányságokat nem lehetett hívni. Ez azt jelentette, hogy ha ebben az időben keresték a kapitányságokat telefon, azok elérhetetlenek voltak, így fontos eseményekről nem kaphattak tájékoztatást.

A nemzetközi bűnügyi együttműködésben a külföldi hívások és sürgönyök (táviratok) jelentős költsége okozott nehézséget a rendőri szervezeteknek. Talán ezért is vált 1914-ben az első monacói rendőrkongresszuson⁴ egyik követeléssé a körözési táviratok ingyenessé tétele.

A fentiek miatt is váltott ki jelentős érdeklődést a rádió, amelynek gyors bevezetését a rendőrségnél anyagi okok késleltették. A rádió bevezetésére irányuló szándékot erősítette, hogy a fővárosi rendőrség egy tisztviselője az 1920-as években külföldön⁵ már tanulmányozta rendőrrádió alkalmazását. A telefon alkalmazását a rendőrségnél nehezítette, hogy a telefonvonalakat lehallgathatták, ezáltal a rendőrség titkaihoz hozzájuthattak a bűnözők. A legnagyobb problémát az jelenthette volna, ha a telefonközpontot valakik megszállják, ezáltal a rendőrségi híradást megbéníthatták volna. Ezzel szemben a rádióforgalmazás révén a rendőrség gyorsabban célba

Forrás: https://timelord.blog.hu/2012/01/28/a_drotnelkuli_taviro_es_a_rendorsegi_nyomozas

Letöltés ideje: 2026.03.03.

³ Krónika. Magyar Detektív. 1933. VIII. évf. 10. sz. 12. o.

⁴ Borszéki Judit – Sallai János: INTERPOL 100. „A rendőrség összekapcsolása egy biztonságosabb világért”. In: Belügyi Szemle 2023/11. szám. 1949. o.

⁵ Detroitban az 1920-as években a rendőrség már rádió leadó és felvevő készüléket alkalmazott.

tudta juttatni az információt, ugyanakkor a híryanagot sifírozni (titkosítani) kellett.

A rádióberendezések elterjedését jelezte, hogy azok előállításának, forgalmazásának szabályozására a közlekedési miniszter kiadta a 32.250/925. K. M. rendeletet, amely a rádióval kapcsolatos kihágásokat a rendőrség hatáskörébe utalta. A rendelet érdekessége, hogy megtiltotta a magánlakás átkutatását a rádiótartási engedéllyel nem rendelkező személyek esetén.⁶

A nemzetközi rendőri életben a német rendőrség az elsők között használta ki a rendőrrádiózás előnyét. Németországban a *„drótnélküli telefon- és távírószolgálat már 1924. óta országos hálózattá fejlődött ki, Berlin központtal. A körözések a központi 1kilowattos állomásról adatnak le, mintegy 1000 km-es hatótávolsággal. Ezenkívül van több kisebb, a helyiforgalomra szánt és 3 drb autóra szerelt 200 wattos mozgóállomás, melyek szükség szerinti helyekre esetenként rendeltetnek ki, pl.: felvonulások, tüntetések, sztrájkutanyák színhelyére.”*⁷ Németországhoz hasonlóan a párizsi⁸ és a londoni⁹ rendőrség is ugyanebben az időben megkezdte a nagy teljesítményű rendőrrádió alkalmazását. A rendőrrádió fejlesztői és alkalmazói már ekkor megjósolták a rádió fényes jövőjét és azt a nagyszabású alkalmazhatóságot, ami mára természetessé vált: *„a drótnélküli képátvitellel, a fotórádióval, illetőleg a távolbalátóval”*¹⁰. Mindez nemzeti és nemzetközi kereteken belül biztosította, hogy néhány másodpercen belül a rendőrállomások egymás között továbbíthatták a körözéseket, A bűnözők fényképeit, ujjlenyomatait, ami a nyomozások, bűnözők elleni tevékenységek számára nagy hatékonyságot garantált. A rendőrrádió zajló forgalmazás fontosságát jelezte, hogy a nemzetközi bűnügyi együttműködés kongresszusain is folyamatosan

⁶ Sz. n.: A rádióval üzött visszaélések megakadályozása. In: A Rend 1926/10. szám 5. o.

⁷ Szentirmay Endre: A rádió a rendőrség szolgálatában. In: A Rend 1926/26. szám 6. o.

⁸ „A párizsi rendőrfőnökségen két darab 300 wattos leadóállomás van üzemben és a rendőrségi autópark több kocsija fel van szerelve 50—100km-es hatókörzetű drótnélküli telefontal és távíróval.” Szentirmay Endre (1926): i.m.

⁹ „A londoni rendőrségnek erős központi adóállomása és 1924-ben már 7 drb mozgó autotomobilállomása volt.” Szentirmay Endre (1926): i.m.

¹⁰ Szentirmay Endre (1926): i.m.

szóba került a nemzetközi rendőrségi távíró készülék, a nemzetközi rendőri hullámok és a rendőri távíró kódex, amelyet angol, francia bolgár és román nyelvre fordítottak le.¹¹

A magyar rendőrrádiózásban mérföldkönek bizonyult 1929. november 16., amikor a Fehérvári úti rendőr lakótelepen „megremeg a magyar eget betöltő éther s visítva harsognak a világmindenségbe az első nagy magyar rövidhullámú adóállomásnak morse jelei. S ezzel felröppent egy új csillag a magyar égboltra, hogy ott fennen ragyogva hirdesse a nagy világnak a magyar élni akarást és tanúságot tegyen a magyar géniusz újabb áttörő munkájáról. De egyben, hogy figyelmeztesse is mindazokat, akik a társadalmi rend ellenségei és a bűn sötét csatlósai, hogy vége a régi jó világnak! A rádiókörözesek egy másodperc alatt hétszer járják körül a földgolyóbist s így elillanni a sújtó igazságszolgáltatás elől nem lehet!”¹² A belügyminisztériumi rádióadó állomás először magyar, majd német és francia nyelven adta tudtul a világnak: „Halló, Halló, itt a m. kir. belügyminisztérium rövidhullámú rendészeti rádió adóállomása, Budapest”.¹³ A budapesti állomást követte a szegedi, a szombathelyi és a debreceni állomás átadása. Ezen kívül Budapesten megépítettek egy 70 W-os külön vezérelt távíró és telefon adóállomást, amely egyben a belügyminisztérium adóállomásának a tartalékát is képezte, annak meghibásodása esetén. A nagy állomásokat követte a vidéki kapitányságok rádió adóberendezéssel történő felszerelése. E folyamat részeként került sor az egri rendőrségnél is a rendőrrádió üzembe helyezésére, amely akkor szenzációnak számított, így a helyi lapok is az első oldalon, a kiemelt hírek között tudósítottak róla.¹⁴ A rendőrrádiók elterjedésének hatásaként jelentkezett, hogy a rendőrség személyi állomá-

¹¹ Berni bűnügyi kongresszus. In: Magyar Detektív 1928/19. szám. 7 o.

¹² Szentirmay Endre: Halló! Halló! Itt a belügyminisztérium rádióállomása! In: Rendőr 1929/9. szám 9. o.

¹³ Uo. 10. o.

¹⁴ Rövidesen üzembe helyezik a rendőrrádiót Egerben. In: Eger politikai napilap. XL. évfolyam 242. szám 1. o.

nyát meg kellett tanítani gyors- és gépírni. Az új korszak új kifejezést hozott: a rádiórendőrt. Egerben az első rendőrrádió adásra 1930. január 20-án került sor.

A rendőrrádió alkalmazása hazánkban és a nemzetközi bűnügyi együttműködés terén gyors sikereket hozott. Ebben az időben a rádió a legnagyobb nyilvánosságot jelentette, így az abban elhangzott hírek széles hallgatóságot tájékoztattak. A rendőrségek a rádió révén bevonták a lakosságot a nyomozásba. A rendőrség által talált ismeretlen holttestek azonosításában is nagy segítséget nyújtott a rádió azáltal, hogy a hírekben a hallgatósággal közölték a helyszínt és a holttesten található egyedi azonosítókat. Továbbá a rendőrrádió a veszélyre vonatkozó információk gyors továbbítását is lehetővé tette, ezáltal a tömegeket gyorsan értesíthette a katasztrófákról, veszélyekről.¹⁵

A nemzetközi bűnügyi együttműködés 1929-es kongresszusán is ismét kiemelten foglalkoztak a rendőrrádió kérdésével. A kongresszuson megállapodtak, hogy a nemzetközi rendőri rádióforgalom központjának a berlini 5 kW-os hosszúhullámú rendőri rádióadóállomást és üzemközpontot kell tekinteni. Így Európában az összes rendőri állomásnak szóló körözéseket, közleményeket rövidhullámon ide kellett továbbítani, ahonnan azokat hosszúhullámon minden állomás irányába továbbították.¹⁶

A rendőrrádiózás történetében a magyar rendőrséget az a megtiszteltetés érte, hogy 1930. július 27–28-án egy kétnapos konferencia¹⁷ keretében hazánkban ülésezett a Nemzetközi bűnügyi együttműködés (az Interpol elődje) rádió szakosztálya. A Nemzetközi Rendőri Rádió Kongresszus helyszíne a Budapest Fehérvári úti rendőr lakótelepen található BM Rendőrállomás volt. *„A budapesti delegátusok megtekintették a nagy, 600 wattos adóállomást és különösen megnyerte tetszésüket az, hogy az állomás egész épülete harcszerűen védhető állapotba helyezhető. A vízszolgáltatás és a*

¹⁵ Kilián István: A rádió vészjelző-állomás. In: Magyar Detektív 1929/24. szám 41. o.

¹⁶ Szentirmay Endre: A nemzetközi rendőri rádióforgalom. In: Rendőr 1929/9. szám 4. o.

¹⁷ A kongresszuson részt vett: dr. Doming Henrik főkapitány-helyettes, a bűnügyi osztály vezetője, a nemzetközi bűnügyrendészeti bizottság funkcionáriusa.

villanyáram szolgáltatás megbénulása esetére is be van rendezve a teler.”¹⁸ A kongresszuson bemutatták a Telefunken-rendszerű képtávíró (képtelegráfot), amely valamilyen okból nem vált közismertté a rendőri szakmában. De nemcsak bemutatták, hanem gyakorlati alkalmazásával is megismerkedhettek a konferencia résztvevői.¹⁹ Az első rendőri rádiós kongresszusról kiadott közlemény szerint a közlekedés fejlődése új lehetőségeket biztosít a menekülő bűnözők részére, amellyel szemben a rendőrségek csak modern technikai eszközökkel vehetik fel a küzdelmeket. „A közbiztonsági szervek a rádió igénybevételével találták meg azt az eszközt, amellyel a célnak megfelelően és teljes eréllyel indulhatnak harcba a nemzetközi bűnözővilág ellen (...) A nemzetközi rendőri rádióhálózat teljes kiépítése a legjobb úton halad előre s azok az eredmények, amiket a rádiószolgálat bekapcsolása eddig teremtett, szintén igen jelentősök.”²⁰ A két-napos konferencia lehetőséget teremtett a rendőr szakembereknek, hogy kicseréljék a rendőrrádiózás témakörében a gondolataikat, tapasztalataikat. Továbbá jelentős együttműködési megállapodásokat kössenek a jövőre vonatkozólag.

Az 1920–30-as években bevezetett, rendszeresített rendőrrádiók egyszerűbbé, gyorsabbá tették a rendőrség híradó rendszerét és az információáramlást, továbbá hatékonyabbá (és olcsóbbá) a bűnügyi körözést. Ezt követően a belügyminiszteri, főkapitányi intézkedések lényegesen gyorsabban jutottak le a végrehajtásba, a kapitányságokhoz. A korábbi telefon és távíró szolgáltatások jelentős költségeket róttak a rendőrségre, amely a rádió alkalmazásával lényegesen lecsökkent. A rendőrség rádiós híradórendszerének kiépítése, a vidéki kapitányságok rádióval való felszerelése elősegítette az 1920-ban államosított, központosított rendőrség gyors, hatékony együttműködését. A magyar rendszer kiépítésével párhuzamosan Ma-

¹⁸ Teljes eredménnyel zárult a budapesti Nemzetközi Rendőri Rádiókongresszus. In: Magyar Detektív 1930/14. szám 3. o.

¹⁹ Uo. 4. o.

²⁰ Uo. 5. o.

gyarország is bekapcsolódott az európai rendőrségek hálózatába, amely ezután lehetőséget teremtett az európai országok rendőrségeivel való gyors és közvetlen érintkezésre.

A rendőrségi rádiórendszer kiépítésével párhuzamosan 1930-ban a csendőrség is kapott 20 darab rendőrállomást, amelyek a belügyminisztériumi központi adóállomáshoz csatlakozhattak, és amelyeket a csendőrség nyomozó alosztályainak, az államhatár mentén lévő szárnyparancsnokságainak, fontosabb csendőrparancsnokságoknak a rendelkezésére bocsátottak.

A rendőrrádiók gyors fejlődését példázza, hogy már 1932-ben az Angliából érkezett hírekből megtudhattuk, hogy egy angol feltaláló mini rendőrrádiót épített a rendőrsisakba. A találmányt gyors előállítás, alkalmazás és tömeges méretekben való elterjedés követte. A hírek szerint: a „felvevőkészülék két részből áll és az egyik fele miniatűr rádió, amelyet feltűnés nélkül zsebre lehet dugni és olyan könnyű, hogy igazán nem jelent külön terhet a rendőr számára. A remek kis rádió kétlángos készülék és a feltaláló szabadalmazott rendszere olyan érzékennyé teszi, hogy legalább 150 kilométernyi körzetből minden hangot felvesz.”²¹ A felvevőkészülék és a rendőrsisak között a kapcsolatot hagyományos vezetékkel oldották meg úgy, hogy ne legyen feltűnő a külső szemlélő számára. A készülék miniatűr jellegét szemléltette, hogy a sisakban elhelyezett készülék tömege még az 50 grammot se érte el.

A szomszédos Ausztriából érkezett hírek szerint Ausztria is csatlakozott a nemzetközi rendőrrádió hálózathoz. További érdekesség, hogy az osztrák rendőrség a legnagyobb rendőrautóba komplett rövidhullámú adó-vevő készüléket szerelt be, ami megkönnyíti a kapcsolatot Bécs és Gratz között. Ami újdonság még az osztrák rendőrségnél, hogy a bécsi rendőrség kiváló minőségű iránymérő berendezésekkel rendelkezik, amelyek képesek mind

²¹ Peter Weston: Rádió a rendőrsisakban. In: Magyar Detektív 1932/12. szám 1. o.

a zavaró, mind az illegális adók felkutatására. Ezen kívül már a bécsi rendőrök is rendelkeztek zseb rendőrrádióval, amit kényelmesen tarthattak maguknál.²²

Az 1930-as évektől a hazai és a külföldi rendőrségek szakfolyóiratiban egyaránt a rendőrrádió sikereiről számoltak be. Vannak olyan cikkek, amelyek számszerűsítették, hogy a rendőrrádió révén milyen összeget tesz ki a megtalált, bűnözőktől visszaszerzett vagyon. Egyben minden ország rendőrségétől származó hír megegyezett: hogy mind az emberiség életét, mind a rendőrségek szolgálati életét döntően megváltoztatta először a telefon, majd a rádió. Míg a telefon lehetővé tette, hogy a kapitányságok egymás között, valamint az őrszemek és kapitányság között gyors kapcsolat létesüljön, addig a rádió lényegesen mobilabb, nagyobb lehetőségeket teremtett a szolgálati érintkezésben. A rendőrrádió azon járőrök részére, akik ezekkel az eszközökkel fel vannak szerelve, bármikor lehetőséget jelent a szolgálati érintkezésre. A rádió képletesen és gyakorlatban sem ismer határokat, ezért a nemzetközi bűnügyi-közbiztonsági együttműködésben²³ is új lehetőségeket nyitott. Ma már tudjuk, hogy ez vezetett el napjainkhoz, amikor a világot behálózzák különböző információt továbbító elektronikus hálók, mint a mobilhálózat, internet stb. A korabeli rádió, amely eleinte csak jeleket, majd beszédet továbbított, mára természetes. Képeket, filmeket is célba juttat a másodperc tört része alatt. A világ legtermészetesebb látványává váltak a motoros, gépkocsis vagy gyalogos járőrök, akik rádióval és más információt továbbító eszközzel felszerelve látják el szolgálatukat. Mindez az elmúlt több, mint egy évszázad technikai fejlődésének eredményeként jött létre.

Felhasznált irodalom

— A drótnélküli távíró és a rendőrségi nyomozás

²² Von Herbert Rose: Radio im Dienste der Polizei. In: RADIO-WIEN 1933/20. szám. 22. o.

²³ Nagy Valér: A gép és gépies munka a rendőrségnél. In: Magyar Rendőr 1937/15. szám 341. o.

Forrás: https://timelord.blog.hu/2012/01/28/a_drotnelkuli_taviro_es_a_rendorsegi_nyomozas

Letöltés ideje: 2026.03.03.

- Berni bűnügyi kongresszus. In: Magyar Detektív 1928/19. szám. 7 o.
- Borszéki Judit – Sallai János: INTERPOL 100. „A rendőrség összekapcsolása egy biztonságosabb világért”. In: Belügyi Szemle 2023/11. szám. 1949. o.
- Kilián István: A rádió vészjelző-állomás. In: Magyar Detektív 1929/24. szám 41. o.
- Sz. n.: A rádióval üzött visszaélések megakadályozása. In: A Rend 1926/10. szám 5. o.
- Szentirmay Endre: A rádió a rendőrség szolgálatában. In: A Rend 1926/26. szám 6. o.
- Krónika. Magyar Detektív. 1933. VIII. évf. 10. sz. 12. o.
- Sz.n.: Rövidesen üzembe helyezik a rendőrrádiót Egerben. In: Eger politikai napilap. XL. évfolyam 242. szám
- Sz.n.: Teljes eredménnyel zárult a budapesti Nemzetközi Rendőri Rádiókongresszus. In: Magyar Detektív 1930/14. szám.
- Szentirmay Endre: A nemzetközi rendőri rádióforgalom. In: Rendőr 1929/9. szám
- Szentirmay Endre: Halló! Halló! Itt a belügyminisztérium rádióállomása! In: Rendőr 1929/9. szám
- Von Herbert Rosen: Radio im Dienste der Polizei. In: RADIO-WIEN 1933/20. szám.
- Nagy Valér: A gép és gépies munka a rendőrségnél. In: Magyar Rendőr 1937/15. szám.
- Weston, Peter: Rádió a rendőrsisakban. In: Magyar Detektív 1932/12. szám